Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 4ης Ιουνίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Άρθρο 7, παράγραφος 1 – Καταναλωτική πίστη – Έλεγχος του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών – Μη παράσταση του καταναλωτή στη δίκη – Έκταση της εξουσίας του δικαστή»

Στην υπόθεση C-495/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sąd Okręgowy w Poznaniu (περιφερειακό δικαστήριο του Poznań, Πολωνία) με απόφαση της 14ης Μαΐου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Ιουνίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Kancelaria Medius SA

κατά

RN,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Safjan, πρόεδρο τμήματος, C. Toader (εισηγήτρια) και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Pitruzzella

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Kancelaria Medius SA, εκπροσωπούμενη από τον D. Woźniak, adwokat,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Z. Fehér και την R. Kissné Berta,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον N. Ruiz García και την A. Szmytkowska,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Kancelaria Medius SA και του RN σχετικά με φερόμενη οφειλή του RN στο πλαίσιο συμβάσεως καταναλωτικής πίστεως.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή.»

4 Το άρθρο 2, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας αυτής ορίζει τις έννοιες του «καταναλωτή» και του «επαγγελματία» ως εξής:

«β) “καταναλωτής”: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες·

γ) “επαγγελματίας”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής.»

5 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.»

6 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

7 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

Το πολωνικό δίκαιο

8 Το άρθρο 339 του Kodeks postępowania cywilnego (κώδικα πολιτικής δικονομίας) έχει ως εξής:

«1. Το δικαστήριο εκδίδει ερήμην απόφαση όταν ο εναγόμενος δεν παρέστη κατά τη συνεδρίαση ή, μολονότι παρέστη, δεν έλαβε μέρος σε αυτήν.

2. Στην περίπτωση αυτή, οι πραγματικοί ισχυρισμοί του ενάγοντος που εκτίθενται στο δικόγραφο της αγωγής ή στα δικόγραφα που επιδόθηκαν στον εναγόμενο πριν από τη συνεδρίαση τεκμαίρονται αληθείς, εκτός εάν εγείρουν εύλογες αμφιβολίες ή προβλήθηκαν με σκοπό την καταστρατήγηση του νόμου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Η Kancelaria Medius, εταιρία η οποία εδρεύει στην Κρακοβία (Πολωνία) και παρέχει υπηρεσίες εισπράξεως απαιτήσεων, άσκησε ενώπιον του Sąd Rejonowy w Trzciance (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Trzcianka, Πολωνία) αγωγή κατά του RN με αίτημα την καταβολή ποσού 1 231 πολωνικών ζλότι (PLN) (περίπου 272 ευρώ), πλέον τόκων, βάσει συμβάσεως καταναλωτικής πίστεως την οποία φέρεται ότι συνήψε ο RN με την Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (εταιρία περιορισμένης ευθύνης), τραπεζικό ίδρυμα που εδρεύει στη Βαρσοβία (Πολωνία) και δικαιοπάροχο της Kancelaria Medius.

10 Προς στήριξη της αγωγής της, η ως άνω εταιρία κοινοποίησε αντίγραφο συμβάσεως-πλαισίου η οποία δεν έφερε την υπογραφή του RN και έγγραφα τα οποία επιβεβαίωναν τη σύναψη της συμβάσεως εκχωρήσεως απαιτήσεως με τον δικαιοπάροχό της.

11 Το Sąd Rejonowy w Trzciance (πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Trzcianka) έκρινε ότι τα έγγραφα και τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Kancelaria Medius δεν αποδείκνυαν την ύπαρξη της επίδικης απαιτήσεως. Μολονότι ο RN δεν παρέστη στη δίκη, το δικαστήριο αυτό αποφάνθηκε ερήμην του και απέρριψε την αγωγή.

12 Η Kancelaria Medius άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως του Sąd Rejonowy w Trzciance (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Trzcianka) ενώπιον του Sąd Okręgowy w Poznaniu (περιφερειακού δικαστηρίου του Poznań, Πολωνία), υποστηρίζοντας ότι το πρώτο δικαστήριο όφειλε, δυνάμει του άρθρου 339, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, να στηριχθεί μόνο στα έγγραφα που είχε προσκομίσει η ίδια.

13 Το αιτούν δικαστήριο, το οποίο επιλήφθηκε της εφέσεως, αφενός, επισημαίνει ότι, κατά το πολωνικό δίκαιο, οι δικονομικοί κανόνες περί ερημοδικίας εφαρμόζονται και στις δίκες που κινούνται από επαγγελματίες κατά καταναλωτών.

14 Αφετέρου, εκθέτει ότι, εν προκειμένω, πληρούνταν οι προϋποθέσεις εκδόσεως ερήμην αποφάσεως σύμφωνα με το άρθρο 339 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, στο μέτρο που ο εναγόμενος δεν αντέκρουσε την αγωγή μετά τη νομότυπη επίδοσή της σε αυτόν, διευκρινίζοντας ότι, δυνάμει του άρθρου 139 του ως άνω κώδικα, η αποκαλούμενη «πλασματική» επίδοση θεωρείται συντελεσθείσα εάν ο διάδικος δεν παρέλαβε τα έγγραφα που του επέδωσε το δικαστήριο, μολονότι ήταν σε θέση να το πράξει.

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς το εάν μια εθνική διάταξη όπως το άρθρο 339, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας συνάδει με το επίπεδο προστασίας των καταναλωτών που απαιτείται από την οδηγία 93/13, ιδίως όσον αφορά την υποχρέωση του δικαστηρίου να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα ρητρών συμβάσεως η οποία συνήφθη με καταναλωτή.

16 Πράγματι, κατά το γράμμα του άρθρου 339, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας το δικαστήριο οφείλει να εκδώσει ερήμην απόφαση κατά καταναλωτή, επί τη βάσει μόνον των πραγματικών ισχυρισμών του ενάγοντος, εν προκειμένω ενός επαγγελματία, οι οποίοι τεκμαίρονται αληθείς, εκτός εάν εγείρουν «εύλογες αμφιβολίες» ή εάν το δικαστήριο κρίνει ότι «προβλήθηκαν με σκοπό την καταστρατήγηση του δικαίου». Τούτο όμως έχει ως αποτέλεσμα ότι όσο πιο λακωνικές είναι οι πληροφορίες που παρέχει ο επαγγελματίας, τόσο λιγότερο πιθανό είναι το ενδεχόμενο το δικαστήριο να έχει «εύλογες αμφιβολίες».

17 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως δε τις αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψεις 40 και 57), και της 3ης Απριλίου 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, σκέψη 47), κατά την οποία οι διατάξεις του εθνικού δικαίου πρέπει να συνάδουν προς την αρχή της ισοδυναμίας και να διασφαλίζουν τον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής του καταναλωτή, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μολονότι το άρθρο 339, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, το οποίο εφαρμόζεται σε όλες τις εθνικές διαδικασίες του αστικού δικαίου, συνάδει προς την αρχή της ισοδυναμίας, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής στην περίπτωση που το εθνικό δικαστήριο δεν έχει τη δυνατότητα να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών.

18 Τούτο ισχύει εν προκειμένω, όσον αφορά την πρωτόδικη απόφαση, με την οποία έπρεπε, δυνάμει του άρθρου 339, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, να γίνουν δεκτά τα αιτήματα της ενάγουσας, χωρίς το δικαστήριο να μπορεί να εξακριβώσει εάν όντως υφίσταται σύμβαση και το περιεχόμενο της συμβάσεως αυτής.

19 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Sąd Okręgowy w Poznaniu (περιφερειακό δικαστήριο Poznań) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13] την έννοια ότι αντιτίθεται σε δικονομικές διατάξεις οι οποίες προβλέπουν ότι το δικαστήριο μπορεί να εκδώσει ερήμην απόφαση επί τη βάσει μόνον των προβαλλόμενων με το δικόγραφο της αγωγής ισχυρισμών του ενάγοντος, τους οποίους το δικαστήριο πρέπει να δεχθεί ως αληθείς, εάν ο εναγόμενος – καταναλωτής, ο οποίος έχει ενημερωθεί νομίμως για την ημερομηνία της δικασίμου, δεν παραστεί στο δικαστήριο και δεν αντικρούσει την αγωγή;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

20 Καταρχάς, όσον αφορά το παραδεκτό της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, επισημαίνεται ότι η Πολωνική Κυβέρνηση, όπως προκύπτει από τις γραπτές παρατηρήσεις της, υποστηρίζει, σε αντίθεση προς την ερμηνεία του αιτούντος δικαστηρίου, ότι η απόδειξη της υπάρξεως απαιτήσεως δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 και ότι το δικαστήριο αυτό, το οποίο επιλήφθηκε της υποθέσεως κατ' έφεση, πρέπει να αποφανθεί χωρίς να έχει υποχρέωση να εφαρμόσει τις διατάξεις περί ερήμην αποφάσεων, όπερ συνεπάγεται ότι η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης δεν εξαρτάται από την απάντηση που θα δοθεί στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα και ότι, ως εκ τούτου, το ερώτημα αυτό δεν είναι λυσιτελές.

21 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Επομένως,

εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται καταρχήν να αποφανθεί (απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, Andriciuc κ.λπ., C-186/16, EU:C:2017:703, σκέψη 19 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

22 Συνεπώς, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλονται από το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και του οποίου την ακρίβεια δεν είναι αρμόδιο να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2019, Lovasné Tóth, C-34/18, EU:C:2019:764, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

23 Ωστόσο, εν προκειμένω, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν προκύπτει προδήλως ότι συντρέχει μία από αυτές τις περιπτώσεις στην υπό κρίση υπόθεση. Ειδικότερα, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο οφείλει να εκτιμήσει εάν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας την αγωγή του επαγγελματία για τον λόγο ότι τα έγγραφα που είχε στη διάθεσή του δεν του παρείχαν τη δυνατότητα να εξακριβώσει αν η απαίτηση στηριζόταν σε καταχρηστικές ρήτρες κατά την έννοια της οδηγίας 93/13.

24 Εξάλλου, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, και το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή σε ρήτρες συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 και C-483/18, EU:C:2019:930, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Συνεπώς, στο μέτρο που, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, στην υπόθεση της κύριας δίκης πρόκειται για διαφορά μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή η οποία έχει ως αντικείμενο αξίωση απορρέουσα από σύμβαση καταναλωτικής πίστεως με τυποποιημένη διατύπωση, η εν λόγω διαφορά μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13.

26 Επομένως, η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

27 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην ερμηνεία εθνικής διατάξεως σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο το οποίο εκδικάζει αγωγή, ασκηθείσα από επαγγελματία κατά καταναλωτή και εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, και το οποίο αποφαίνεται ερήμην του καταναλωτή λόγω μη παραστάσεώς του κατά τη δικάσιμο στην οποία κλήθηκε, αφενός δεν μπορεί να διατάξει την αναγκαία διεξαγωγή αποδείξεων για να εκτιμήσει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών στις οποίες στήριξε το αίτημά του ο επαγγελματίας, όταν το εν λόγω δικαστήριο έχει αμφιβολίες σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών αυτών κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, και αφετέρου πρέπει να αποφανθεί επί τη βάσει των ισχυρισμών του επαγγελματία, τους οποίους οφείλει να δεχθεί ως αληθείς.

28 Πρέπει, καταρχάς, να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, ως «καταναλωτής» κατά την οδηγία αυτή νοείται «κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες». Στο στοιχείο γ' του άρθρου αυτού ως «επαγγελματίας» ορίζεται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής».

29 Περαιτέρω, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα προκειμένου να παύσει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από επαγγελματία με καταναλωτές.

30 Με την πάγια νομολογία του, το Δικαστήριο έδωσε έμφαση στη φύση και τη σπουδαιότητα του δημοσίου συμφέροντος που συνίσταται στην προστασία των καταναλωτών, οι οποίοι βρίσκονται σε ασθενέστερη θέση σε σχέση με τους επαγγελματίες όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγμάτευσης όσο και το επίπεδο πληροφόρησης, θέση η οποία τους υποχρεώνει να αποδέχονται τους όρους που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο επαγγελματίας, χωρίς να μπορούν να ασκήσουν επιρροή επί του περιεχομένου τους (πρβλ. αποφάσεις της 3ης Απριλίου 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, σκέψεις 27 και 43, και της 11ης Μαρτίου 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, σκέψη 23).

31 Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η προστασία που η οδηγία 93/13 παρέχει στους καταναλωτές καλύπτει, επομένως, και τις περιπτώσεις στις οποίες ο καταναλωτής ο οποίος συνήψε με επαγγελματία σύμβαση που περιλαμβάνει καταχρηστική ρήτρα δεν προβάλλει, αφενός, το γεγονός ότι η σύμβαση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και, αφετέρου, τον καταχρηστικό χαρακτήρα της επίμαχης ρήτρας, είτε επειδή αγνοεί τα δικαιώματά του είτε επειδή αποθαρρύνεται από τη διεκδίκησή τους λόγω των δικαστικών εξόδων που συνεπάγεται η άσκηση αγωγής (απόφαση της 17ης Μαΐου 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Μολονότι το Δικαστήριο έχει, κατά τα ως άνω, οριοθετήσει, επανειλημμένως και λαμβάνοντας υπόψη τις επιταγές του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, τον τρόπο με τον οποίο το εθνικό δικαστήριο οφείλει να διασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων που οι καταναλωτές αντλούν από την οδηγία αυτή, εντούτοις, καταρχήν, το δίκαιο της Ένωσης δεν εναρμονίζει τις διαδικασίες εξετάσεως του τυχόν καταχρηστικού χαρακτήρα μιας συμβατικής ρήτρας και, κατά συνέπεια, οι διαδικασίες αυτές διέπονται από την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις υποκείμενες στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι προβλέπουν αποτελεσματική δικαστική προστασία, όπως η κατοχυρούμενη στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (αποφάσεις της 31ης Μαΐου 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, σκέψη 35, και της 3ης Απριλίου 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, σκέψη 47).

33 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του κανένα στοιχείο ικανό να εγείρει αμφιβολίες ως προς τη συμφωνία της επίμαχης στην κύρια δίκη νομοθετικής ρυθμίσεως προς την αρχή αυτή.

34 Όσον αφορά την αποτελεσματική δικαστική προστασία, επισημαίνεται ότι κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν μια εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένων υπόψη της θέσεως που κατέχει η διάταξη αυτή στην όλη διαδικασία ενώπιον των διαφόρων εθνικών οργάνων, της εξελίξεως της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της. Εντούτοις, τα ειδικά χαρακτηριστικά της διαδικασίας δεν μπορούν να αποτελούν στοιχείο δυνάμενο να θίξει την έννομη προστασία η οποία πρέπει να παρέχεται στον καταναλωτή δυνάμει των διατάξεων της οδηγίας 93/13 (πρβλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, όταν δεν ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος του δυνητικά καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών της οικείας συμβάσεως, δεν μπορεί να διασφαλιστεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων που παρέχει η οδηγία 93/13 (απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

36 Πράγματι, προς εξασφάλιση της προστασίας που παρέχει η εν λόγω οδηγία, το Δικαστήριο υπογράμμισε, σε υπόθεση η οποία αφορούσε επίσης ερήμην διαδικασία, ότι η υφιστάμενη κατάσταση ανισότητας μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία μπορεί να αντισταθμιστεί μόνο με θετική παρέμβαση, μη εξαρτώμενη μόνον από τους συμβαλλομένους (πρβλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

37 Συγκεκριμένα, πρώτον και κατά πάγια νομολογία, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, εφόσον έχει στη διάθεσή του τα αναγκαία προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία, τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να επανορθώνει την υφιστάμενη μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία έλλειψη ισορροπίας (απόφαση της 11ης Μαρτίου 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

38 Δεύτερον, ελλείψει των εν λόγω νομικών και πραγματικών στοιχείων, το εθνικό δικαστήριο που εκδικάζει μια διαφορά μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διατάξει αυτεπαγγέλτως την αναγκαία διεξαγωγή αποδείξεων για να διαπιστώσει εάν η ρήτρα που περιέχεται στην επίδικη σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής (πρβλ. απόφαση της 11ης Μαρτίου 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, σκέψεις 36 και 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι, στην επίμαχη στην κύρια δίκη διαδικασία εκδόσεως ερήμην αποφάσεως, το δικαστήριο ενώπιον του οποίου προσέφυγε η ενάγουσα οφείλει, επί ερημοδικίας του εναγομένου, να αποφανθεί βάσει των πραγματικών ισχυρισμών που προέβαλε ο ενάγων, οι οποίοι τεκμαίρονται αληθείς, εκτός εάν εγείρουν εύλογες αμφιβολίες ή προβλήθηκαν με σκοπό την καταστρατήγηση του δικαίου.

40 Συναφώς, από τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 36 έως 38 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, ακόμη και στην περίπτωση ερημοδικίας του καταναλωτή, το δικαστήριο που εκδικάζει διαφορά η οποία αφορά σύμβαση καταναλωτικής πίστεως πρέπει να είναι σε θέση να διατάξει την αναγκαία διεξαγωγή αποδείξεων για να εξακριβώσει τον δυνητικά καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13, προκειμένου να διασφαλίσει στον καταναλωτή την προστασία των δικαιωμάτων που αντλεί από την οδηγία αυτή.

41 Βεβαίως, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι θα υπήρχε κίνδυνος παραβιάσεως της αρχής της ελεύθερης διαθέσεως του αντικειμένου της δίκης, την οποία επικαλείται και η Ουγγρική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις της, καθώς και της αρχής ne ultra petita, εάν τα εθνικά δικαστήρια ήταν υποχρεωμένα, βάσει της οδηγίας 93/13, να αγνοούν ή να υπερβαίνουν τα όρια του αντικειμένου της διαφοράς που έχουν καθοριστεί με τα αιτήματα και τους ισχυρισμούς των διαδίκων (πρβλ. απόφαση της 11ης Μαρτίου 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, σκέψη 31).

42 Εντούτοις, εν προκειμένω, δεν πρόκειται για την εξέταση συμβατικών ρητρών διαφορετικών από εκείνες στις οποίες στήριξε την αξίωσή του ο επαγγελματίας που κίνησε την ένδικη διαδικασία και οι οποίες, κατά συνέπεια, αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς.

43 Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν έχει στη διάθεσή του την υπογραφείσα από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη σύμβαση στην οποία στηρίζεται η επίδικη αξίωση, αλλά μόνον αντίγραφο συμβάσεως-πλαισίου το οποίο δεν φέρει την υπογραφή του εναγομένου.

44 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, η οδηγία 93/13 εφαρμόζεται στις ρήτρες που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως, πράγμα το οποίο περιλαμβάνει και τις τυποποιημένες συμβάσεις, δεν μπορεί εντούτοις να θεωρηθεί ότι ένα δικαστήριο «έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία», κατά την έννοια της προπαρατεθείσας νομολογίας, απλώς και μόνον επειδή έχει στη διάθεσή του αντίγραφο

συμβάσεως-πλαισίου την οποία χρησιμοποιεί ο επαγγελματίας, χωρίς το εν λόγω δικαστήριο να έχει στην κατοχή του το έγγραφο που περιέχει τη σύμβαση την οποία συνήψαν οι διάδικοι της εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς (πρβλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 και C-483/18, EU:C:2019:930, σκέψη 64).

45 Συνεπώς, η αρχή της ελεύθερης διαθέσεως του αντικειμένου της δίκης και η αρχή ne ultra petita δεν εμποδίζουν το εθνικό δικαστήριο να απαιτήσει από τον ενάγοντα να γνωστοποιήσει το περιεχόμενο του εγγράφου ή των εγγράφων στα οποία στηρίζεται η αγωγή του, καθόσον με το αίτημα αυτό επιδιώκεται απλώς να διασφαλιστεί το σχετικό με τη διεξαγωγή των αποδείξεων στάδιο της δίκης (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 και C-483/18, EU:C:2019:930, σκέψη 68).

46 Επομένως, αποτελεσματική δικαστική προστασία δεν μπορεί να διασφαλιστεί αν το εθνικό δικαστήριο το οποίο εκδικάζει αγωγή ενός επαγγελματία σε βάρος καταναλωτή η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 δεν έχει τη δυνατότητα να ελέγξει, παρά την ερημοδικία του καταναλωτή, τις συμβατικές ρήτρες στις οποίες ο επαγγελματίας στήριξε την αγωγή του, όταν αμφιβάλλει σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών αυτών. Αν το δικαστήριο αυτό υποχρεούται, δυνάμει εθνικής διατάξεως, να δεχθεί ως αληθείς τους πραγματικούς ισχυρισμούς του επαγγελματία, τότε καθίσταται κενή περιεχομένου η επιβαλλόμενη από την οδηγία 93/13 θετική παρέμβαση του δικαστηρίου στην περίπτωση των συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της.

47 Κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας 93/13, προκειμένου να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την οδηγία αυτή (απόφαση της 17ης Μαΐου 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

48 Κατά συνέπεια, εάν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι μια εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 339, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, εμποδίζει τον δικαστή που εκδικάζει ερήμην την αγωγή επαγγελματία να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων που θα του επιτρέψει να ελέγξει αυτεπαγγέλτως τις ρήτρες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς, το δικαστήριο αυτό πρέπει να εξετάσει αν υπάρχει δυνατότητα ερμηνείας σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης, μέσω εξαιρέσεων όπως οι προβλεπόμενες στο εν λόγω άρθρο 339, παράγραφος 2, «εύλογες αμφιβολίες» ή «καταστρατήγηση του δικαίου», καθόσον μια τέτοια ερμηνεία θα παρείχε στο δικαστήριο που δικάζει ερήμην τη δυνατότητα να διατάξει την αναγκαία διεξαγωγή αποδείξεων.

49 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να κρίνουν, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους κανόνες του εθνικού δικαίου και κατ' εφαρμογήν των μεθόδων ερμηνείας που το δίκαιο αυτό αναγνωρίζει, αν και σε ποιο βαθμό μια εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 339, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, μπορεί να ερμηνευθεί σύμφωνα με την οδηγία 93/13, χωρίς να προβούν σε contra legem ερμηνεία της εθνικής αυτής διατάξεως (βλ., κατ' αναλογίνα, απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

50 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η απαίτηση περί σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας περιλαμβάνει και την υποχρέωση των εθνικών δικαστηρίων να τροποποιούν, αν παρίσταται ανάγκη, την πάγια νομολογία τους σε περίπτωση που αυτή στηρίζεται σε ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου η οποία δεν συμβιβάζεται με τους σκοπούς της εκάστοτε οδηγίας (απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 72 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

51 Τα εθνικά δικαστήρια, όταν δεν έχουν την εξουσία να προβούν σε ερμηνεία και εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως σύμφωνη προς τις απαιτήσεις της οδηγίας 93/13, υποχρεούνται να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως αν οι όροι που έχουν συμφωνήσει μεταξύ τους οι συμβαλλόμενοι έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα και να διατάσσουν, για τον σκοπό αυτό, την αναγκαία διεξαγωγή αποδείξεων, αφήνοντας εν ανάγκη ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης εθνική διάταξη ή εθνική νομολογία (πρβλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 και C-483/18, EU:C:2019:930, σκέψη 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Εκ των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην ερμηνεία εθνικής διατάξεως σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο το οποίο εκδικάζει αγωγή, ασκηθείσα από επαγγελματία κατά καταναλωτή και εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, και το οποίο αποφαίνεται ερήμην του καταναλωτή λόγω μη παραστάσεώς του κατά τη δικάσιμο στην οποία κλήθηκε, δεν μπορεί να διατάξει την αναγκαία διεξαγωγή αποδείξεων προκειμένου να εκτιμήσει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών στις οποίες στήριξε το αίτημά του ο επαγγελματίας, όταν το εν λόγω δικαστήριο έχει αμφιβολίες σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών αυτών κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην ερμηνεία εθνικής διατάξεως σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο που εκδικάζει αγωγή, ασκηθείσα από επαγγελματία κατά καταναλωτή και εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, και το οποίο αποφαίνεται ερήμην του καταναλωτή λόγω μη παραστάσεώς του κατά τη δικάσιμο στην οποία κλήθηκε, δεν μπορεί να διατάξει την αναγκαία διεξαγωγή αποδείξεων προκειμένου να εκτιμήσει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών στις οποίες στήριξε το αίτημά του ο επαγγελματίας, όταν το εν λόγω δικαστήριο έχει αμφιβολίες σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών αυτών κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.

(υπογραφές)